

בשש

הלכות וביאורים

SEV

DISSERTATIO

IN

OBADIAM

PROOEMIALIS PRIMA

QVA

CONSENTIENTE

AMPLISSIMO PHILOSOPHORVM

ORDINE

VERAM VOCIS

וביאורים

ETYMOLOGIAM ET SIGNIFICATVM

EXPONET

PRAESES

M. JOH. ADAMVS QVASIVS

WRAT. SIL.

RESPONDENTE

SAMVELE SEYFFERTO

VRATISL.

A. O. R. M DCC XXIX. D. VI. APRIL.

LIPSIÆ

LITTERIS TITIANIS.

29.

a. d. c. l. 43.

coll. diss. A
m, 43

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header, which is mostly illegible due to fading and bleed-through.

DISERTATIO

O B A D I A M

PROGYNALIS PRIMA

MILISSIMO WITTORELLI

VIETNAM VOIS

BYMOR

M. JOH. A. ...

1743

21 ILLVSTRI
GENEROSISSIMIS, MAGNIFICIS, MA-
XIME STRENVIS, NOBILISSIMIS
EXCELLENTISSIMIS

D O M I N I S

INCLYTI
IN REPUBLICA WRATISLAVIENSI

SENATVS

PRO-PRAESIDI

PATRIBVSQVE CONSCRIPTIS

VSV RERVM
ET REGENDI PRVDENTIA LAVDATISSIMIS
PVBLICÆ FELICITATIS STATORIBVS
LITERARVM FAVORIBVS ET PATRONIS

DOMINIS, AC MAECENATIBVS
GRATIOSIS

STVDIORVM
ACADEMICORVM SPECIMEN
GRATIOVE

PRO IMMORTALIBVS IN SE
MAGNIFICI SENATVS

COLLATIS BENEFICIIS ANIMI
ARGVMENTVM
DISSERTATIONEM HANC SACRAM
ESSE CVPIIT

P R A E S E S.

ILLVSTRIS
MAGNIFICI, GENEROSISSIMI, MA-
XIME STRENI, EXCELLENTIS-
SIMI, NOBILISSIMI, AMPLISSI-
MI, PRVDENTISSIMI QVE

Nillam profecto ætatis meæ par-
tem fuisse magis jucundam exi-
stimo, præter illam, qua non
tantum oculis publice omnium
exhibere qualemcunque meam
scientiam debeo, sed in primis
quoque **VOBIS**, meæ, meorumque Salutis, ac Felici-
tatis omnino **STATORIBVS**, ac **PATRONIS** Gra-
vissi-

vissimis, eam consecrare possam, atque aliquo modo contestari. Tanta enim, *VESTR*A, jure, meritoque, per universam, qua patet, Germaniam, exterarumque regiones, ubi aliquis literarum honos existit, nomina celebrantur laude, ut, quo major Patriæ nostræ gloria, æstimatioque adscendat, soli propemodum *VOS* digni videamini, quorum beneficio, liberalitate, munificentiaque, artes fere exules libertate sua tuto fruuntur. Cum itaque unus ego sim ex illis, cui hæc, præ aliis, omnino singularis plane contigit Felicitas, Tantorum, Amplissimo *PATRIÆ PATRUM* gaudere Præsidio, Favo-
re, Benevolentiaque, tanto hinc majore cum lætitia, animique voluptate hoc primum, qualecunque industriae meæ Academicæ *VOBIS* offero submittoque specimen, quanto & magis *VESTRAM* existimo sic augeri er-
game, confirmarique *Voluntatem*, & meum insuper aliquo modo exhiberi posse, pro tantis, ac innumeris Beneficiis *VESTRIS*, Animum gratissimum pariter, atque subjectissimum. Levis equidem, fateor, nec tanti omnino hic labor existit, cui *VOS* ad sensum præbituros esse, confidam; at dignus tamen, ut credo, quem non penitus adspernemini. Floreat interea ac indies aucta magis, amplificataque porro vigeat laudabilis *VESTR*A Literarum cura, æstimatioque, nec unquam deturbata, imminutaque desinat, quo Tantum urbis nostræ fastigium ad summa perductum, ut reliquarum affluentia rerum omnium, copiaque, ita non minus quoque Sapientum numero, præstantiaque integrum
): (3 sem-

*semper, felicissimumque conservetur. Summum vero
æternumque Numen, cuius universa optime fiunt per-
sistuntque auspicio, VESTRVM protegat, servet,
roboret, ornetque Ordinem, casusque ab eo adversos,
Mutationes & Funera arceat, ut & universa Civium
cobors, & ego insuper aliquando, haud ultimus inter
Clientes VESTROS, Tanto, tamque paterno lætari,
fruique VESTRO Regimine, Providentia ac Bonita-
te possim*

**INCLYTI SENATVS ET MAGNIFI-
CI ORDINIS VESTRI**

*Summa animi pietate & religione devinctissimus,
observantissimus*

M. JOHANNES ADAMVS QVASIVS.

AD LECTOREM.

PRius Te, quodnam laboris nostri præsentis potissimum existat institutum, paucis monitum volumus, quam ad ipsam rerum tractatarum accedas contemplationem. Scias vero, cum de aliquo hætenus edendo industriæ nostræ cogitaremus specimine, Obadiam nobis obvenisse Prophetam, cujus elegans admodum, concinnaque brevitæ, ad plenior nos allexit suscipiendam ejus explicationem. Quoniam vero nullam in eo vocem offendimus, quæ possit absque omni animadversione præteriri, animus fuit universa inquirere vocabula, sicque, quod hætenus non pauci desiderarunt Viri Eru- diti, veram uniuscujusque radicis, & cognationem, & significatum, & usum insuper in Scriptura Sacra, Iudæorumque Scriptis, quantum fieri potest luculentissime apertissimeque ostendere. Unum vero id aliquo modo obstitit, ne ipsum laudabile hoc statim aggrederemur, opus, quia, cum varios & innumeros fere Lexicographorum, Interpretumque sat copiose animadverterimus huc usque errores, tum imprimis non minora etiam in exponenda voce נביא qua quidem in genere omnes insigniuntur prophetæ, apud eos vidimus divortia, hæsitaciones, & si vera sunt fatenda, ignorantiam. Pretium itaque nos operæ
omni-

A D L E C T O R E M.

omnino credidimus facturos esse, si, quod ab aliis vel prorsus neglectum, vel certe haud convenienter satis explicatum fuit, pro virium tenuitate nos restituamus. Nata hinc est ipsa hæc, quam vides, Dissertatio, ubi non tantum præcipuas, maximeque dissentientium recensuimus de hujus vocabuli etymologia significatuque auctorum opiniones, verum insuper nostram quoque addidimus qualemcunque sententiam. Accessit his, annotationum loco, integer, atque, ut credimus, satis prolixus de PROPHE TARVM NATVRALI AD VATICINANDVM DISPOSITIONE, MODO, DIFFERENTIAQVE REVELATIONIS &c. Commentarius, ubique confirmatus Rabbinorum Arabumque curiosissimis, utilissimisque testimoniis. Quod si hæc igitur placuisse Tibi animadverterimus levia, mox aliæ, plus quam XII. sequentur de eodem argumento Dissertationes, quibus per singula Scripturæ S. dicta hujus vocis demonstrabimus usum. Quibus quidem absolutis, integrum ex Judæorum scriptis collectum, de prophetis systema habebis, quo universa, quæ vel hæctenus a nullo fere pertractata, vel passim certe huc illucque excerpenda fuerunt, uno statim intuitu, in corpus velut unum redacta, perspicere poteris. Unum tamen id perquam officiosè precamur a Te, ut æquum de his nostris feras judicium. Qua quidem humanitate Tua id omnino efficies, ut, quem nobis scopum præfiximus, feliciter attingamus. Vale, & Fave.

§. I.

۞
 بسم الله الرحمن الرحيم
 الحمد لله رب العالمين
 والصلاة والسلام على
 سيدنا محمد وآله
 ۞

§. I.

Antam omnino esse Literarum Sacrarum dignitatem, excellentiamque, judæorum vulgo dicunt Magistri, vt:

לאין
 בתורה מפילו אות
 אחת שאין הרים

גדולים תלוין בה
 non una *sit in lege*
 A ge

*ge litera, a qua non montes pendeant ingentes.**
 Quod, cum et nos animadverterimus huc us-
 que,

* Rationem reddunt Cabbalistici hanc: quia lex est quasi forma Tetragrammati; quemadmodum enim hoc, litera una demta, esse Tetragrammaton definit, ita quoque, si quid legi dematur, non est amplius Lex. Vide CABBALAM DENVDATAM Tom. I. pag. m. 731. Quin imo SIMEON IVSTVS in על שלשה דברים העולם עומד על התורה על עבודה ועל גמילות חסידים *super tres res mundus consistit, super legem, super cultum, & super retributionem bonorum.* Et R. ELIEZER in פרקי cap. III. fol. m. 2. col. 3. DEVM de condendo mundo consilium a lege cepisse, his memorat verbis: מיד ותיען הקבה בתורה ששמו תושיה לברא את העולם השיבה לו ואמרה רבון העולמים אם אין צבא ואם אין מחנה למלך אי זה הוא כבודו של מלך שמע ארון העולם וערב לו אמרה תורה כי נתייעץ הקדוש ברוך הוא לברא את העולם שנאמר לי עצה ותושיה Quæ ex versione VORSTIANA p. m. 4. sic habent: *Confestim SANCTVS BEN consilium iniit cum lege, (cujus nomen est sapientia, vel essentia,) de creando mundo. Respondit illi, & allocuta est: Domine Orbium, si nullum exercitum habeat rex, in quemnam ille dominaturus est? Si nullus sit populus, celebrans regem, quenam ejus gloria? Audivit Dominus Mundi, & placuit illi; Dixit Lex: Mecum consultavit Sanctus Ben, de creando mundo, juxta illud: a me consilium, & essentia, vel sapientia.* Eo tamen, pietate dicam,

que, et, quanta fieri potuit contentione, opera-
que, adversus non paucorum vel stupidam
igno-

dicam, an superstitione, processit gens vana, vt, quo
majorem legi gloriam æstimationemque conciliet, non
tantum ante mundi jacta fundamenta eam fuisse con-
ditam, vid. בראשית רבה *cap. I. fol. m. 1.* & supra cita-
tum R. ELIEZER in פרקי *cap. III. fol. m. 2. col. 2.*
illosque, qui sedulam ei navant operam, a mortis pe-
riculo immunes esse, dicat in tract. MACCOTH. fol.
10. col. 1. his verbis exemplo רב הסרה הוה יתיב
וגריום בני רב ולא הוה קא יכול שלייהם למקרב
לגביה ולא הוה שתיק פומיה מגורסא סליק יתיב
i. e. ארזא דבני רב פקע ארזא ושתיק זיכיל ליה
RAF CHASDAE, qui sedebat, legebatque in scho-
la Rafi, ille autem, qui missus erat, (ad vitam illi adi-
mendam) non potuit ad eum appropinquare, quia os
ejus non claudebatur legendo (legem) Tunc adscendens
(Angelus mortis), insedebat cedro, que pertinebat ad
(Rafi Scholam); cum vero ramus ejus frangeret, atque
(Raf Chasda) sileret, prevaluit (Angelus mortis)
ipsum; conf. R. MENASSE BEN ISRAEL in
נשמת חיים fol. 77. col. 1. cap. XX. Part. II: Sed
ipsum quoque Deum sapientissimum ejus quotidie
exercere studium, in עבודה זרה fol. III. col. 2. me-
morat sequentem in modum: אמר רבי יהודה אמר
רב שתי עשרה שעות הוי היום שלש הראשונות
הק"ב יושב ועוסק בתורה שניות יושב ודן את כל
העולם כולו כיון שרואה שנתחיים עולם כלייה
עומר מכס הדין ויושב על כסא דחמי' שלושות יושב

ignorantiam, vel curiosam nimis temeritatem,
vel

וזן את כל העולם מקרני ראי מים ער ביצי מניום
Versionem vide ab Eruditissimo EDZARDO ad-
ditam pag. 12. conf. librum במדבר רבה in רבות fol.
224. col. 1. Parascha XIX. ubi R. ACHA, nomine R.
CHANINA memorat, quod *Mosès, cum cælum adscen-*
disset, Deum invenerit sedentem, paraschanque de Vacca
Rufa legentem, quam, ut $\omega\varsigma \epsilon\nu \pi\alpha\rho\delta\omega$ moneam, difficil-
limam, et, quemadmodum R. EPHRAIMVS in
מכחשת כל חכמת עיר גבורים fol. 105. col. 4. dicit: החכמים והנביאים שחרי כלם לא מצאו בשכלם
מה הורה הענין של הפרה וכל חכמתם מתבלע והיא
negatam esse omni sapientiae sa-
pientum, atque prophetarum, quia omnes illi non inve-
nerunt ingenio suo, quæ sit significatio Sectionis de Vacca
Rufa, & omnis eorum sapientia deglutitur, atque longis-
sime remota est ab apprehensione mentis ipsorum. Tanto
hinc studium legis inculcant fervore Judæi omnibus su-
is, exceptis Christianis, Ethnicisque, quorum, si for-
te aliquis eam legat, morte judicatur dignus in tracta-
tu סנהדרין fol. 59. ut jam olim in פרקי אבות cap. VI.
בן בג בג אומר הפוך בה הפוך כרה fol. m. 14. רכלה בה ובה תחזי ומנה לא תזוע שאין לך מרה טובה
Filius Bag Bag dixerit, verte eam (legem) verte
eam; omnia in ea sunt, in ea totus esto, nec unquam re-
cedas ab ea, non enim ea melius tibi esse potest exerci-
tium. Omnis enim, extat in libro מוסר fol. 972, המרעיב
עצמו על דברי תורה בעולם הזה הק"ה משביעו
qui fame affligit se propter studium le-
gis

vel denique lachrymis deplorandam impietatem

gis in hoc mundo, eum DEVS satietate explet in seculo venturo. Eadem fere dicit R. JEHOSCHVA BEN LEVI כן היא דרכה של תורה פת במלח תאכר ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עושה כן אשריך דטוב לך אשריך בעולם הורה וטוב לך שכר בעלתך. Quandoquidem, faturare omnino legem, Mosis probare nituntur exemplo, qui, per XL. illos, quibus apud DEVM moratus fuit, dies, de pane et aqua legis edisse ac bibisse, dicitur. Quid Moses egerit spatio dierum horum in monte Sinai, vide prolixè satis expositum apud ABARBANELEM in *Commentario super Pentateuchum fol. m. 281. col. 1. & fol. 278. col. 4.* ubi eos, qui legi dant operam, prorsus cibo carere posse existimat. Quod vero lex, quam nimio ex amore, reverentiaque, citante MAIMONIDE in ספר תורה cap. X. §. 3. non raro una cum mortuis sepulchro includere solent, ad vitam æternam, in qua כל ישראל יש חלק *Omnis Israel partem habet, juxta Cap. IX. Codicis Sanhedrin ab initio fol. 90. col. 1.* cultores ducat suos, eleganter admodum exponit ABARBANEL in נחלת אבות *fol. 94. col. 2.* his verbis, quæ digna videntur omnino, ut huc apponamus: הנורה התורה האלהית תנחה אותי כדי שלא יטעה מן הדרך ותניחהו בדרך ישר ללכת אל מחוז חפצו עוד דרש בשכבך תשמור עליך בקבר ורצה בזה שהתורה תשמור והציר את האדם מרדת נפשו שחרת כי הנורה הרשעים תמור

tem vindicaverimus, admodum credimus ope-

ræ

תמור נפשים בגופם על עפר ישכבון ותעושיק בתורה בעת
המור שגופו לקברית יוביל הנרה תורתו תשמור
עליו שנפשו לא תרד שאור כמו הגוף ולג יפסד
cum nihil fere diffi-
cultatis adsit, vertere nolumus. Quæ insuper de Le-
ctione & scripture legis, admodum superstitiose a Ju-
dæis peragenda, in medium proferri possent, vide fa-
ctis prolixè jam exposita apud WILHELMVM
SCHICKARDVM in משפת המלך Cap. II. pag.
m. 89. usque ad 122. edit. Carpz. CAMPEGIVM
VITRINGAM in Synagoga Vetere Ebraeorum Lib.
I. P. I. C. X. p. m. 200 - 202. JOSEPHVM DE
VOISIN in Proœmio ad Raymundi Martini Pugionem
Fidei pag. m. 104-106. JOH. HENR. HOTTING-
GERVM in Thesauro Philologico-Biblico L. I. C. II.
Quest. IV. p. m. 141. seq. Interea, non minore in pre-
tium apud Arabes etiam, qui splendido admodum titulo
أهل السنة *populus sunnæ s. legis*, vulgo κατ'
ἐξοχήν appellantur, vid. HOTTINGERVS in Hi-
storia Orientis Lib. I. cap. I. pag. m. 3. legem fuisse,
hodieque adhuc esse, etsi fere omnem ad confusas,
futilesque admodum Mohammedis Traditiones, præ-
ceptaque, proh dolor! restrictam, apertissime ex eo-
rum Scriptis constat. Sic enim in BORRHANED-
DINI Enchiridio Studiosi Sect. IV. p. 43. edit. Reland. extat:

قال علي رضي الله عنه * أنا
عبد من عبدني حرفاً فان شاء

ræ nos pretium facturos esse, quando hac proœ-
mia-

بباع * وان شاء استرق * وقد
انشدت في ذلك *
رأيت احق الحق حق المعلم *
وان جبهه حفظا على كل مسلم *
لقد حق ان يهدى اليه كرامة لتعليم
حرف واحد الف درهم *
فان من علمك حرفا ما تحتاج اليه
في الدين فهو أبوك في الدين *

i. c. Dixit Ali, cui DEVS sit propitius, Ego sum servus
illius, qui me docuit unam literam, ipse enim, si vult,
(me) vendit, & si vult, me surripit (ut servum reti-
neat); & in hoc patefeci:

Ego vidi majus debitum debitorum, debitum Magistri.
Et existimo, illud debere observari a quolibet Mosle-
mano.

Nam debent offerri in donum ei, in signum honoris,
mille drachmæ, pro docendo unam literulam.

Nam, qui docet te unam literulam, ex iis, quibus indiges
in lege, ipse est Pater tuus in lege. Audi insuper ma-
gnifica perquam verba, quæ de legis Cultoribus in
MS^o Arabico - Turcico non ineruditi Auctoris

كافي الاقصاب i. e. Kafi Al-Ak'bbefari,
Quarto capite, libri, cujus hic est titulus: اصول
الحكم في نظام العالم i. e. Fundamen-

miali Disfertatione, non literam unam, ** non
apicem exiguum, sed integram vocem, eamque
multo

ta judicii, s. muneris Magistratum, in gubernatione mundi

fol. XV. (b) & fol. XVI. (a) extant. يقال انبا

*يقوم الدنيا بربعة * بعلم العباد*

وعدل الامراء وعبادة الصالحاء وسخاوة

الاسخياء i. e. Dicitur: Tantummodo persistit hic

*mundus per quatuor (genera hominum,) scilicet, per
Scientiam Eruditorum, & Justitiam Principum, & Re-
ligiositatem proborum, & Liberalitatem munificorum.*

**Primum apud Ægyptios, penes quos haud pauca doctri-
næ Abrahamicæ mansisse vestigia, GVIL. POSTEL-
LVS libro de Originibus Cap. XV. existimat, litera-
rum, ab uno ex quinque illis Mercuriis, de quibus vi-
de ARNOBIVM Lib. III. inventarum, fuisse usum,
C. Cotta Pontifex, apud CICERONEM Lib. III. de
Natura Deorum p. m. 248. dicit. conf. DIODORVM
SIC. lib. II. & L. C. LACTANTIVM Institut.
Divinarum Lib. I. c. VI. p. m. 16. seq. ubi eum ab Ægy-
ptiis *Thoth* appellatum, & propter multarum rerum,
artiumque scientiam, *Trismegisti* cognomine ornatum
fuisse, refert. Plato eum vocat *Theuthum*. Ejus in re-
bus gravissimis usum fuisse Osirin consiliis, eumque,
cum aliquando peregre proficisceretur, Isidi uxori,
velut Secretarium, consiliorumque auctorem, & præ-
sidem addidisse, DIODOR. SICVLVS memorat lib. I.
p. 10. conf. KIRCHERVM in *Arca Noë* p. 217. Atothen
Me

multo gravissimam, splendidissimamque in Scri-
ptura Sacra, scilicet **נבִיא** Divino suffulti au-
xilio,

Menis filium fuisse putat ERATOSTHENES apud
Syncellum p. 911. cui adstipulatur MARSHAMVS in
Canone Chron. Sec. I. p. m. 35. Curiosa de eo vide apud
KRIEGSMANNVM in conjectaneorum de Germanicæ
gentis Origine, & conditore Hermete Trismegisto, cap.
VII. seqq. & SAM. BOCHARTVM in Phaleg. lib. I.
cap. II. ubi, eundem esse cum Canaane, multis probare
conatur. De Henoch id asserit KIRCHERVS Tom. I.
Oed. Ægypt. p. 67. 79. & in Arca Noë p. 217. De
Mose autem HVETIVS in Demonstratione Evangel.
Prop. IV. c. IV. p. 122. Commentarios ejus, de cultu
Deorum, atque *ἱεραὶς γραφαῖς* Philo Bibliensis Græcus,
Sanchuniathonis (de quo elegantissimum tractatum
conscripsit van Dale) interpres, citat. Libros itidem
fere innumeros de Diis Emphyreis, æthereis, & cœle-
stibus exarasse IAMBLICHVS in Opere de Mysteriis
trahit. Formas autem literarum harum a Taautho,
sive Teutho repertarum vide apud KIRCHERVM
in Oedipo Ægyptiaco, Tom. III. diatr. 2. ubi magna
opera, eruditionisque apparatu, literas hæc primas
omnium fuisse, & a Cadmo in Græciam delatas affir-
mare laborat. Sed merito errasse Virum Eruditissi-
mum, præter alios complures cum Celeb. BRIANO
WALTONO in Biblico Apparatu p. m. 220. sqq. credi-
mus. Quid porro de Phœnicibus, tanquam primis
literarum inventoribus, sit statuendum, vide apud
B WAL-

xilio, pro virium tenuitate, explicandam aliquo modo, illustrandamque in nos suscipimus.

§. II.

WALTONVM *loco cit.* p. 223. & HEIDEGGERVM *in Hist. Patriarch. Exercit. XVI.* p. 488. Adamo id asseruerunt præter alios non paucos, PETRVS LAMBECIVS *in Prodromo histor. Litter. L. I. c. II.* p. m. 5. ANGELVS ROCCHA *in Commentario Bibliothecæ Vaticanæ* p. 80. THESEVS AMBROSIVS *in Appendice Introductionis, in Chaldaicam, Syriacam, Armenicam; atque decem alias linguas.* IOH. ANNIUS *initio libri primi Not. Berosi,* ab Eruditissimo HERMANNO HVGONE *in libro de re litteraria* p. m. 46. citatus. BIBLIANDER *in libro de communi ratione Linguarum* p. 43. GVIL. POSTELLVS *de Originibus* cap. VI. MARCVS MARINVS *Prefatione, in Arcam Noæ.* IOH. BOVLDC *de Eccles. ante Mosen l. 1. c. 1.* & non infimæ auctoritatis inter Judæos, Auctor libri שלשלת הקבלה *fol. m. 74. col. 1.* ubi, usum simul litterarum Adamo asserens, hæc inter alia habet:

אין ספק שאם אדם הראשון וזרעו אחריו הם רוצים שיוכנו דבריהם מהשומעים אותם היו צריכים מהאותיות ונקודות של פתומי חותם דאי לאו הכי מוציא שפתיו לאל נשמעו ועל כל הדברים האלה הרקיבו הדברי חכמי האותיות ואני לאל אריך דרשי ממתקים מהאומות אמרו שמברי את העולם עד ימי המבול לאל היו לדורו ההם אותיות לכתוב זה לזה אבל היו מציירים צורות בהמות וחיות ועופות על השם שקרא להם אדם והיה בידם בקבל ובזר

ובזרה הרר היו שומעי' ומביני' דבריהם זה לזה
 וגר conf. COSRI, P. II. §. LXVIII. p. m. 132. Cum vero
 hæc ad scopum nostrum plane faciant nihil, potius
 eam, aliquanto liberius, Eruditorum, tam Christiano-
 rum, quam Iudæorum, examinabimus, ob causas o-
 mnino haud paucas, opinionem, qua, divini aliquid,
 internique literis inesse hebræorum, maxima cum
 animorum contentione statuunt. Pertinent huc ma-
 xime Sectatores Cabbalæ, cujus דברי תורה
 רמו verba sicut verba legis æstimantur in libro Tal-
 mud. ראש השנה fol. 19. 1. & quæ juxta CAPNIO-
 NEM de Arte Cabbalist. Lib. III. p. 51. nihil aliud est,
 nisi Symbolica Theologia, in qua non modo literæ
 ac nomina sunt rerum signa, verum res etiam, rerum.
 Dicunt enim Judæi, vulgo: Non sunt literæ Ebrai-
 cæ, sicut literæ Linguarum aliarum, nam viventes
 sunt. vid. BVXTORFIVS in Dissertatione de Literis
 Hebræorum, num. 19. ubi R. SAMVELIS Arcuvolti in
 libro Arugas habbossem verba hæc citat: Accepimus a
 stantibus in Secreto Domini (Kabbalistis), quod in li-
 teris his sanctis, tum in figura, tum in nominibus illa-
 rum sit spiritualitas, & vita quædam occulta, Et quod
 lux pretiosa derivata a superis, ab eis dependeat. Ple-
 nius id explicat R. ISAACVS SANGARVS in libro
 כוזר seu colloquio cum rege Cosareorum, Parte IV. §.
 XXV. p. m. 303. his verbis: אך הלשונות והמכתבים
 יתרון על קצתם מהם מיה ששמותם נאותים
 הרבה בקרואים ומתם רחוקים מהנאות
 להם; & post aliqua interjecta, ubi præfe-
 rentiam linguæ hebraicæ ex loco Gen. II. satis coacte
 demonstraverat, perguit: ועל זה נאמר במכתב כי
 צורותיה

צורותיהם אותיות אינם בלתי בוונתה ובמקרה
 אבל לענין נאות עם המכוון מכל אורת ואורת
 ואל יהי רחוק בעיון הזה רשם השמות והדומה
 להם מדרך הדבור והכתב וקודם להם השיעור
 רוצה לומר מחשבת חנפש הטהורה הדומה למלאכים
 conf. ומתקבצים השלשה ספרים ספר וספור וספר
 SOHAR JETHRO 37. 146. KI TISSA 82. 328.
 בדבר אחד ויהיה הדבר ההוא המשוער כאש
 שער אותו בעל חנפש הברה וכאשר דבר בו וכאשר
 כתבו אכן אמר זה הספר על האלים ותברך שברא
 את עולמו בשלשה ספרים בספר וספור וספר כלם
 בחקו יתברך אחד ותאחד הוא התחלה לשלשים ושתי
 ותיבו פלאות חכמה שהם עשר ספירות ועשרים
 ושתיים אותיות דמו אל יציאת הנמצאות אל מעשה
 versionem lege a Clariss. ויוצר ובכמות ובאיכו' וגו'
 BVXTORFIO additam. Secuti hanc sunt, de lite-
 rarum interiore significato, defenderuntque senten-
 tiam ex Patribus ecclesiae christianae HIERONY-
 MVS Tom. IV. Operum, ep. ad Paulam Urbicam pag. 90.
 vid. BANGIUS in Cælo Orientali, Quest. II. Exercit. III.
 p. m. 216. & omnes Cabbalistici, præsertim IOH.
 REVCHLINVS, Magnus ille literaturæ hebraicæ in
 Germania Restaurator, in Opere suo Cabbalistico, &
 qui reliquos scientiæ hujus Cultores universos, lon-
 gissime superavit, CHRISTIANVS KNORRIVS
 a ROSENROTH, Aulæ Sulzbacensis Consiliarius, in Il-
 lustrissimo opere, quod edidit sub titulo *Cabbalæ De-
 nudatæ*. Alios, propter infinitam fere copiam retice-
 mus. Quantam vero hæc, in literarum, vel nimis
 audacter ementita essentia, vel mira prorsus, vanissi-
 maque Transpositione, vel denique valore numerico,
 porten-

portentosis admodum conaminibus, quæ sita mysteria, utilitatis præ se ferre speciem videntur, tantum nihilominus credo hæcenus effecisse, ut, quæ jam satis, proh dolor! invaluit miseræ gentis Judaicæ superstitionis, vel magis amplius novis augeatur accessionibus, vel certe non parum lacescita, porro Vanitati adhærere suæ, quasi tacito assensu propellatur, ipsaque autem lucidissima literarum Sacrarum puritas, facilitasque, nube velut, & caligine obtegatur inextricabili. His enim ex fontibus haud dubie natam esse multo pestilentissimam periculosissimamque illam autumofententiam, qua tot literæ unicuique varias pro lubitu adscribunt Judæi significationes, ut eas propemodum includere numero aliquo certo vix possint. Sic enim in *Falkut Chadafsch, fol. 155. col. 1. num. 34. titulo Neschemoth, ex libro Cavvanoth fol. 53. col. 2. & fol. 54. col. 1.* legitur: כללות הנשמות הם ששים רבוא והתורה היא שורש הנשמות וישראל ויש ששים רבוא פירושים לכל פסוק שבתורה וכל נשמה ונשמה בפני עצמה נתהווה מפירוש ולעתיד כל אחד יקרא התורה כפי הפירוש המגיע לו אשר משם נבראת נשמתו ויש כמה נשמות שכוללות כמה פירושים ומשה רבנו ע"ה היה כללות מכל הששים רבוא ובכל לילה כהשארם ישן אם זוכה עולה נשמתו וקוראת שם הפי' השייך לו בפסוק אחד ובלילה אחרת בפסוק אחד וששים רבוא פירושים אלו בפשט הפסוק וכנגדן באגדה וכנגדן בקבלה Quodsi tamen aliquid in literis, quarum ipsi etiam Arabes mysteria non exigua agnoscunt, in libro, ab HERBELOTIO in Bibliotheca Orientali p. 1031. (a) in medio, B 3 cita

citato, cui hic est titulus: طرق السالكين
 وكنوز العارفين i. e. *Via incedentium*
 (piorum secundum voluntatem Dei) & *Theauri co-*
gnoscentium) religiosorum in singulis literis mysteria
 quærentium); conf. quæ Celeberr. GOLIVS in *Appen-*
dice Grammaticæ Arab. Erpenii pag. 181. de literis illis,
 quæ in XXIX. capitibus Alcorani sub eorum initium
 modo solitariis, modo duabus simul junctis, modo
 quatuor numero positis habet; adde KIRSTENIVM
Med. D. Civemque nostrum, in Grammaticæ Arabicæ Lib.
I. p. m. 74--76. latere ipsis facile concedamus; tamen
 haud absque causa existimamus, plus obscurari con-
 fundique Veritatem Divinam, quam hisce vanissimis
 illustrari posse, luxuriantis ingenii disquisitionibus.
 Longe felicius omnino, & meliore admodum successu
 hac in parte, rem suam egisse, & quantum hætenus
 ipsi animadvertimus, perfecisse, Immortalibus patriæ
 Civium laudibus merito decorandum, Illustrissimi No-
 minis CASPAREM NEVMANNVM, in curiosissi-
 mo tract. quem inscripsit: *Clavis Domus Heber*, cre-
 deremus: modo, quæ forte adversus utilissimam hanc-
 ce hypothesin, levia adhuc dubia proferuntur pasim,
 vel propter alios in Sacro Munere non paucos labo-
 res, vel quod mors eum prævenerit, ipse neutiquam
 potuit, ab alio forte Viro Erudito jam remota discussa-
 que essent. Quidquid tamen hujus fit, malumus eum lau-
 dare, quam, ut plerique solent adversarii ejus, nescio
 quo intempestivo zelo impulsus, diris (ut ita dicam) de-
 vovere omnibus. Nullum inte ea præbemus opinio-
 ni ejus in præsentis adsensum. Nolumus enim expo-
 nere

§. II.

Varias, ac pro auctorum numero, diversas admodum hic reperis Opiniones. Omnes tamen, si vera sunt fatenda, aut plane a scopo recedentes, aut illum certe non fatis, & quantum requiritur, vel attingentes, vel adsequentes. Et enim alii, pie magis, quam vere, pro primitivo ejus agnoscunt **נבואה** venire (*) quoniam Deus
Im-

nere nos, in re tam gravissima, pro alterius libertate, gloriaque, adversariorum importunis haud raro infultibus. Si vero quaecumque nostrum aliquis forte poscat judicium, feremus id quidem *in Curis nostris Philologicis propediem edendis, Part. I. Discursu Prooemiali Integro.* Conf. interea Summe Rev. & Magnificum Dominum D. LOESCHERVM, Theologorum pariter, ac Philologorum, Decus, atque Ornamentum apud Dresdenses longe splendidissimum, in *Libro de Causis Linguae Ebraeae.*

(*) Adduci vulgo ad id probandum solent loca Scripturae Sacrae, in primis *Ezechiel. II, 2. Genes. XX, 3.* vid. HERMANNVM WITSIVM in *Miscellaneis sacris Lib. I. cap. I. §. 5. p. m. 3. sq.* de quibus tamen locis quid sentiamus nos, infra dicemus. Fateor quidem haud remotam olim, alienamque fuisse a Prophetis, DEI O. M. praesentiam, virtutemque, qua excitati homines Sanctissimi, & ad rerum futurarum velut propulsi contemplationem, varias, ac pro temporis ratione, diversas acceperunt revelationum species. Sic enim
quo-

Immortalis velut accedit ad eos, qui prophetant, futura ipsis, atque alios latentia revelans.

§. III.

quoque Judæorum Doctores, Prophetiæ facultatem, quam celeberrimus, & non ineruditus *Auctor Libri Cosri P. II. §. XII. p. m. 82.* folis propriam judicat fuisse Israelitis, a Deo ducunt auctore. Patet hoc præter alios innumeros, præsertim ex verbis R. ABARBANELIS *Comment. in 2. Sam. XXIII.* ubi hæc habet: דנבואה שפע שוכב מאת ה' ית' יחורל על Quod השכל האנושי ועל רכח המדמה יחר tamen ita limitat R. MOSES MAIMONIDES in מורה נבוכים *Part. II. c. 45. fol. m. 122. b. ut:* כל נביא ישמע הדבור באמצעות מלאך אלה מרעהו Omnis אשר נאמר בו פה אלה פה אומר בו Propheta audiat (audiveritque olim) Sermonem, mediante Angelo quodam, excepto Mose, de quo dictum est: Ore ad os loquor cum eo. Repetit hoc, clariusque exponit, in הלכות יסודי תורה *Cap. VII. §. 6.* ככל הנביאים על ידי מלאך לפי כך רואים מה שהם רוצים במשלה וחידוה משה רבינו לאלה על ידי מלאך שנאמר פה אלה פה אומר בו ונאמר ודבר יהוה אלה משה פנים אלה פנים ונאמר ותמונת יהוה יביט כלומר שאין שם משלה אלה רואה את הדבר על Quod enim בוריו בלתי חידוה ובלתי משלה alius præter Mosen Propheta possit in visione videre, ac si Deus cum eo loquatur, absurdum, & longe supra imaginationis facultatem esse positum, autumat, in *More Nebochim, cit. loc.* ubi tamen ipse concedit *cap. 36.*
Pro-

Prophetiam esse Influentiam influentem, a Deo O. M. mediante intellectu agentem, super facultatem imaginatricem. Iisdem plane verbis eadem citat ex Maimonide R. ABARBANEL *Commentario in Exod. fol. m. 2. קכ PARASCHA בשלח col. 2.* sequentem in modum: הנביא הנבואה הינה שפע שופע על שכל הנביאים וכחזי המדמ' והנביא מערת נבואתו כחותיו נרדמי ומתבט לי החושי ונפשו מתעסקת בהשגתו והויה יגיד לבני אדם מה שראוה או שמע מכלי שיהיה לרצונו ובחירתו מכול במה שיראוה וינבא וכמאמר ישעיהו אשר שמעתי מאת יי' נבואה וי' הגדתי לכם ועמו אמר פעמי כה הראני יי' imo, quantum animadverti haectenus, universi fatentur Judæi, prophetiæ habitum fieri etiam per רוח seu הקדש vid. ABARBANEL *Comment. in Haggæum ad cap. I, 8. fol. m. 277. col. 4.* & a B. SCHER'TZERO *latine redditum in Trifolio Orientis p. m. 12. add. tract. Sanhedrin Hierosol. fol. 85. col. 1.* tanquam alteram illam prophetiarum speciem, de qua tamen valde multa, diversaque inter se statuunt, disceptantque. Inferiorem enim esse, quam נבואה κατ' ἐξοχην sic dictam, & post mortem Haggæi, Zachariæ, atque Malachiæ finitam, vid. R. DAVID GANZ in צמח דוד *p. m. 57. edit. lat. Vorstianæ. add. R. SAMVEL ELIESER in Cothnoth Or Cod. Sota fol. 42. c. 2. & tract. Talmud. Babyl. Foma cap. 1. fol. 9. col. 2,* quæ juxta KIMCHIVM *præfat. in Psalmos est:* דבר בא על האדם שהויה חכם שלם במדותיו תבויה לו הנבואה בחלום ובעת תבואתו הנבואה בהקוץ יתבט לו בחותיו התרגשות ויהויה מסולק מכל דרכי העולם הזרה ויראה במחזה הנבואה באילו איש מדבר עמו ויאמר

C

ויאמר

ויאמר לו וכן או יראה דמיונות במראה ההיות או לז
 יראה תמונה אלז ישמע קול מדבר עמן
 add. MAIMONIDEM in תורה יסורי *cap.*
VII. §. 6. ex aliis multis dicit R. MENACHEM a
REKANATH Comment. in Pentateuchum fol. 83. col. 3.
Parascha וראו: his verbis: דעכי הנבואה נמשכת
 מן העטרה ומתחלקת לג' חלקים החלק הא' נקרא
 נבואה ואותו השיגו הנביאים ע"ה החלק ב' נקרא רוח
 הקודש ואותו השיגו דוד ושלמה ודניאל ויתר החסידים
 והוא למטה מן הנבואה החלק הג' נקרא בת קול
 והוא למטה מרוח הקודש ואותו השיגו חכמי ישראל
 אחר שפסקו רוח הנבואה ולז היה נשמע כי אם
 למוכתרים בחכמה ובחסידות וכו' צופים בנסתרות
 add. ipse שנאמר והאנשים אשר היו עמי לז ראו
 quoque ABARBANEL *supra citato Comment. in*
2. Sam. XXIII. fol. m. col. 3. ubi ex mente R.
MAIMONIDIS in More Nebachim cap. ג. מה. gra-
 dum hunc prophetiae per Spiritum S. tantum dicit esse:
 השמע יחור על לשון האדם ושכלו לדבר דברים
 עצימים בענין השיר ודחכמה לז לראות צורות
 נראות ולז להשיג השגות אלהיות כי אם לענין
 שלמות הדבור בענין החכמה והשיר ולהעיד על זה
 אמר רוח ה' דבר כי ומלתו ע"ל לשוני ואין הכוונה
 שדבר אליו האלקי כמו שהיה לשאר הנביאים כי אם
 שרוח הקדש היה מלווה אותו לדבר ומלתו וכחו האלקי
 Interea licet mirum quantum de hac re passim litigent inter se Ju-
 daei, ut etiam, memorante ABARBANELE *in elegan-*
tissimo Commentario super Daniele m. ג. מעיין ג. fol.
m. 18. col. 3, ipse MAIMONIDES negaverit, רוח הקדש
 esse

נבואה כי אם השפע החוא מגיע לדברי והמרמז :
 יחד לשיצוק בו גררה ולכן יבוא רוח הקדש ביקיצה
 בהשמשות החושים לזכר בבטולם ועשה הרב ממנו
 ב' מינים האחד בפעולות כשיתעורר האדם בעצמו
 לעשות פעול משובח בחצלת קהל טובים או אדם
 מיוחד בחשיבותו יאמר שהיתה או שצלחה עליו רוח ה'
 והמין השני הוא שימצא האדם כאלו התחדש עליו
 כח לדבר בחכמות או בתושבות ודברי מוסר ואזהרה
 וכל זה בעת היקיצה והשתמשות החושים על מנהגיהם
 ואז יאמר עליו שהיה מדבר ברוח הקדש כמו שבג'
 Eo tamen redeunt omnia, ut, post
 multam huc illucque factam disputationem, ipse cita-
 tus ABARBANEL, Commentario in Daniele fol. m.
 19. col. 4. תמר ג מעיין ג
 species denominari hac phrasi רוח הקדש posse, fateatur
 מזה היות ענין רוח הקדש הנזכר ענינו :
 באמת היות השפע האלהי אשר יחול בנפש האדם
 וכאשר יהיה רב ועצום ישמחו נביאי בכל אחת
 מהמדרגות אשר זכרתי וכאשר לזכר יחיה כן ישלימו
 בכל אחת ממעלות המדות וחדעות והפעולות
 הטובות כמו לדבר צחור כדוד ולהגיד חכמות כשלמה
 ולגבר חיילים כשופטי הארץ וגבוריו ובכלל יגיע לאדם
 שלמות ביתר שאר ויתר עז על כחו המבעי ולהיות
 רוח הקדש במדרג' הסוג הכולל לנביאים וזולתם
 מהשלמים תמצא שלא לבר יאמר הרוח על השפע המבוא
 אל הפעולות השלמות ואל נעימות הדבר כדברי
 הרב המורה כי גם פעמים תאמר על הנבואה
 הגמורה שנאמר ואצלתי מן הרוח אשר עליך ותנח עליהם
 הרוח ומי יתן כל עם ה' נביאים כי יתן ה' את רוחו
 עליהם ותהי עליו גם היות רוח אלהים וילך הלך
 ויתנבא

C 2

ויתנבא

ויתנבא ויחזקאל היתה עליו יד ה' ויוציאני ברוח
 ה' ורבו מספר כאלה הכתובים עד שכפי מרה שיורו
 עליו אין ספק שבעצם וראשונה יאמר רוח על הנבואה
 להיות גדולה משלמיות הנפש האלהי וכדרך ההשתתפות
 והיחוד יאמר על שאר השלמיות ואמנם החבר
 במאמר ה' מהכזה אמר זה לשונו אבר הענין הזה
 לז' יושג בהקשרו אך בראי' ההיג' הנבואית אשר
 ימצא בזה כמעט שיפרד האדם ממינו וידבק במין
 מלאכי ותכנס בו רוח אחר' וכמו שאמר ונהפנת לאיש
 אחר ורוח לבשר והיתה עליו יד ה' ויוציאני ברוח ורוח
 נדיבה תסמכני כלו כינוי על רוח הקדש הלובשת
 Et post aliqua interjecta : הנביא בעת הנבואה
 הגיה קראו במאמר הנבואה. *ibid. fol. m. 20. col. 4.*
 בשם רוח הקדש וכן תמצא להר' מכן שיסבור היות
 רוח הקדש מין מהנבואה עם היות שיעשה בובר
 חלוקים ומדרגות שהוא כתב בפירושו בפסוק אם
 יהיה נביאים ה' זה לשונו ושעם הכתוב שאפילו יהיה
 נביאים נביא ה' אינו מתנבא בשמי הגדול רק
 במרא' או בחירות והזכיר כן כי רבים מהנביאי' לא יגיעו
 לזה אבר היו נביאי' ברוח הקדש כענין שנ' רוח ה'
 דבר בו והי' יד ה' האמור' ביהזקאל ויתבאר בובר
 זכריה ע"כ הנה ביאר הרב שרוח הקדש הו' מין הנבוא'
 בלי ספק ושיחזקאל וזכרי' היו מתנבאים ברוח הקדש
 מעצמו התעורר לכתוב ברוח : *Pergit, atque ad Danielelem, de quo idem cit. loc. fol. 17. col. 3. dixit, quod:*
 הקדש שהיה בו ספור נבונכדנצר וחלומותיו ועניני
 בלשצר ודריוש והנסיים שנעשו בכבל לו ולחבריו
 ולכן היתה מדרגת הספר הזה מן הכתובים ולז'
 מן ספר הנביאים שנכתבו ונעשו במאמר ה' יתברך
 וכפי התודעות הנבואה וספר בו ג' דניאל הנבואות
 אשר

אשר ראיה ולכן הורה הספר הזה מן הכתובים
ודניאל הורה מדבר ברוח הקדש בערך חבר הספר
illa applicat sequentem in modum:

וינא לנו מזה כלו שדניאל הגיע למדרגת הנבואה בליפס ספק ושהחלום
הנזכר שחלם בתחלה ענינו שראה הצורות ההם נכחו המדמה כ באותה
שעה חל השפע האלהי על פחו השכלי ועל פחו הדמיוני יחד כיון שראה הצורות וידע פירוטם
שהוא המורה שהיא נבוא' גמור' מהמין השני אשר זכרתי ולכן קראו חלום להודיע
עד' חיות ההם אשר ספר לא ראה אותם מחוץ בעת היקיצ' אבל ברעיונו ראה אותם
מדומות כשאר נביאים ולכן אמר בזה רעיוני ובהלואי לפי שהיתה הנבוא' הזאת שכלית
ומדומה אמנם שאר המראות ראה בהם דברים בהקיץ והיו בהם מהמין הג' מן
הנבואה אשר זכרתי ולכן אמר במראה השנית ונדברו עמי נרדמתי מורה שכל מה
שקדם אליו היה בהקיץ ובמרא' הד' עלה ופיאר יותר ענינ' שרא צורות בחושו והיה עין
המין השלישי מן הנבוא' כמו שיתבאר בהגיעי' שמה ב'ה וזה עצמו היה דעת בעל הכוזר
במה שאמר בחקום הנזכר שהמלאכים יש מהם נבואים לעתם מן הגופים היסודיים
הקדים הנראים לעיני הנביאים ויש מהם מלאכים נחיים - ושאל הם הרומניים
שאומרים הפילוספי ואין עלינו לדמות דברים' ולא לקבל אותם והספק כמה שרא'
ישעיהו ימוקל ודניאל אם הם מלאכים נבואים לעת צורך או אם הם מן הרומניים
הקיימים וכבוד ה' הוא הנוף הדק ההולך אחרי החפץ האלהי המצטייר כפי מה שירצ'

Requisita vero naturalia
ad quamcunque Prophetiam, vel illa sit primi, vel fe-
cundi gradus, optime vido exposita ab A B A R B A -
NELE *Commentar. ad 1. Reg. III. fol. m. r. col. 3. 4.* ו' *fol. r. col. 1.* ו' 2. qui nobis in perquirendis, explican-
disque iis otia fecit. Verba ejus, etsi paulo ampliora,
integra tamen huc apponemus, cum & universa, quæ
hac de re dici possent, exhauriant, & imprimis pro-
pter styli elegantiam, judiciiue plus quam Judaicam
gravitatem, se maxime commendent. Sunt vero hæc:

C 3

וראוי

וראוי ששתדל עתה צהרת הספק אשר יקרה מפאת הנביאים במעלת חכמת שלמה
 ואומר ראשונה שיסוד הספק הזה רוצה לומר מציאות החכמה הנביאים הוא מזה
 שאמרו במסכת נדרים א"ר יוחנן אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על תכם גבור
 ועשיר וענו וכלם מעטה וכו' ובמסכת שבת הביאו גם כן זה המאמר עמו אלא שלא שם
 יכרו שם ענו וזכרו במקומו בעל קומה והרב המורה כתב שהחכמה העיונית המתקרת היא
 בכלל ההכנות ההכרחיות הנבואה שאי אפשר שתמצא בלתם והוכיח דעתו מזה
 המאמר וכבר כתבתי במאמר השני מספר מחזה שדי אשר לי שדעתו בזה בלתי
 אמתית ושחז"ל לא כוונו באמרו אין הקב"ה משרה שכינתו על הנבואה בכלל ושהחכמה
 אשר זכרו אינם הידועה המתקרת שזכר הרב ז"ל שלא ראו חז"ל שתהיה החכמה
 ושאר השלמות אשר זכרו הכנות הכרחיות קודמות מציאות לשרות השכינה או הנבואה כמו
 שחשב כי עם היות שיסבול זה ענין החכמה והענוה להיותם שלמות משכל במדות
 ונדעות הנה העושה והגבורה והקומה שהם (כפי מה שפירשו באותו המאמר)
 אסיפת הממוני וחוק האנרים וחוק הכח וגודל הקומה איך יאמר אדם שיהיו
 הדברים ההם תנאים הכרחיים נבואה ומציאים אליה? צהיותם עניני' גופניים
 בלתי מתיחסים אל השכל ולא לנבוא' וכמה מהנביאים היו דלי' ונחלשים רפי
 המוג תלושי ההרכב' ועוד שאותם השלמו תשיארו חז"ל במגשה ובשאר הנביאים זכרו
 שנמצאו בהם אמרי נבואתם והוא המורה שאינם הכנות ולא דברים מציאים אל
 הנבואה כי אם דברים נמשכים אמריה צהגנת השם על הנביא שיברך ה' חילו
 כעל ידיו ירצה וקווי ה' יחליכו כח כפי רצונו ית' ומפני זה כתב הר"ן שהשלמות
 האלו שזכרו חז"ל אינם תנאים נבואה ומציאים אליה לשימצאו עמה תמיד וכפי מדרגתה
 אבל הם דברים צריכים לנביא השלוח אל העם כדי שיועיל בשליחותו שאם היה
 הוא מנבא לעמו בלבד לא היה צריך לדברים האלה כלל אבל להיותו מנבא
 לעם כדי להנחותם במעגלי צדק היו החכמה העושה והגבורה והענוה ויופי הפרטוף
 דברים מועילים לשיהיה הנביא מוכבד ונחשב צעיני העם כי חכמת המסכן בוויה
 ודבריו אינם נשמעים עם היות שהשי' פעמים ירצה לזולת זה לסנה מן הסנות
 כפי

כפי מה שתגזור חכמתו העליונה ואז לא ימצאו אלו התנאים נביא והר' חסדאי
 כתב שהנביא יצטרך בגבורה כדי שיהיה לבו אמוץ להוכיח את העם ויצטרך אל
 העושר כדי שלא יטריד עצמו בנקשת צרכי מחייתו ודעתו צוה קרוב לדעת הר"ן בשלא
 היו הדברים ההם תנאים הכרחיים במציאות הנבואה ומציאים אליה כי אם
 כמשכים אליה בצורך העם ובישרתו ולכן לא הוכיחו בגמרא מציאות אלו הדברים
 האלה בנביאים כי אם אמרי נבואתם ואמרי שהקדמנו זה כפי המאמר הנה אנכי
 בא אליך להאמיר הספק גד' דברים הראשון הוא שהחכמה אינה הכנה הכרחית
 מציאה אל הנבואה כמו שזכרתי ולא דבר עצמי נמשך אחריה באופן שיתחייב
 שתהיה מדרגת החכמה כפי מדרגת הנבואה ומהנביא ביותר רוחני בדבוק האלקי
 יהיה בהכרח יותר חכם לפי שהחכמה הוא מחסדי השם ומתנותיו על הנביאים
 כפי צורך שליחותם ומי המונע שיהיה בדבוק גדול והשפיע הנבואתי חזק ורע
 ויתרון החכמה מעט או הרבה כי הנה ענין החכמה הוא כענין העושר והגבורה והקומה שזכרו
 באותו המאמר ואין ספק שהיה שלמה עשיר חירמישו שהיה עני וכל וחסר לחם
 ויהיה יואב בן צרויה גבור ממונו והיה שאלו בן קיש גדול הקומה ממונו שנאמר בו
 משכמו ומעלה גבוה מכל העם וכמו שלא נאמר שלמות ירמיהו נביא יתחייב שיהיה
 עשיר משלמה וגבור מיואב וגדול הקומה משאלו ככה בענין החכמה לא יתחייב
 שיהיה יותר חכם משלמה כיון שאלו השלמות עם היותם צריכים לנבואים לענין שליחותם
 לא היו מתחייבים לענין הנבואה אבל פעמים יתרבו משאר בני אדם ופעמים
 ימעטו מהם כפי מה שתראה בהשגחה אלקית בענין כל נביא ואין צוה בטול כלל

Cum typus literarum Rabbinicarum deficiat, hebraicis sequentia literis imprimenda fuerunt.

והדרך השני הוא שאף שנודעה שהשפיע האלקי אשר יחול
 ע"ה הנביא לשיתנב"ה הו"ה בעצמו ושימחו בהכרח
 חכם להיותו משלים כחו הדברי ושכלו העיוני הנה שלמה
 המלך ע"ה הו"ה נביו"ה כמו שביארתי ובגבעין נראה השם
 אירל

אליו וכאשר חל עליו השפע הנבואי אז באותו מעמד נתחכם
 מכל האדם ונתן לו מאת השם לב חכם ונכון
 האמנם לא יתחייב שתהיה מדרגת החכמה בנביאים
 כפי מדרגתם בהגדת העתידות לפי שמדרגת הנביאים
 כפי שהתבאר בזולת זה המקום הם מתחלפות מהם
 שירבה בהם השפע להנהיגם ולהשלימם בעצמם
 בלבד ולא לדבר דבר השם ית' כעניני האבן הקרושי' ומהם
 שירבה בהם השפע כדי ללמוד בני אדם ולהנהיגם
 ומהם שירבו בהם השפע להוכיח החטאים
 בנפשותם ומהם שירבה בהם לחגיד מרה יהיה
 באחרית הימים ומהם שירבה בהם השפע לעשות נסים
 ונפלאות ומהם שירבו בהם השפע להלל ולשבח
 לאל ית' במיני תושבחות רבות וקרושים מכלי
 שיפנה לזולת זה כענין דוד המלך ע"ה וכמו כן היה
 מי שהרבה בו השפע להשיג שער גדול בחכמה והמדע
 והכרת הנמצאים כפי מרה שהם וימעט עניניו בשאר
 הדברים וזה היה ענין שלמה אשר חל עליו
 הרוח הנבואי להשלימו בחכמה ובתבונה כל מרה
 שאפשר ולא בדבר אחר ולזה לא שבתו הכתוב
 בזהגדת העתידות ולא במעשה הנסים ולא בשאר
 הדברים וכמו שלא שוערה מהגדת נבואת הנבואים זה על
 זה כפי רבוי התוכחות שחוכית את עמו שאם היה
 זה כן היה ירמיהו וישעיהו גדולים מכל הנביאים
 ולא כפי החלוקה והשבת שהרבה לאל ית' שאם
 כן היה דוד גדול הנביאים וגם לא בהגדת
 העתידות

העתידות שאם כן היו בלעם ודניאל גדולים מכלם
 וגם לה בעשיות הנפלאות שאם כן היו מדרגת
 אלישע גדולה מכלם ככה לה תשוער מדרגת
 הנבואה כפי מעלת החכמה ומדרגתה לפי שכל
 אלו הם מיני שלמיות נמשכים מהשפע האלקי בנביא
 נביא כפי הזמן והצורך וכפי מה שראתה החכמה האלקית.
 ואמנם עלוי מדרגת הנבואה ומעלתה אינם כפי
 דבר מזדה כי אם כפי רוב הדביק האלקי ורוחניו השפע וכפי
 מעוט האמצעים באותו השפע בין האל ית' והנביא ולהיות
 נבואת משה מהאל ית' מבלי אמצעי כלל לא שכל נבדל
 ולא כח גשמי היתה מדרגתו בנבואה גדולה מכלם כמו
 שהעידה התורה ולא קם נביא עוד בישראל
 כמשה אשר ידעו ה' פנים אל פנים וגו' וזהו מה
 שדרשו חז"ל באמרו שהתנבא באספקלריית
 המאידה והנה אם כן שלמה השפע האלקי אשר
 חל עליו בעת נבואתו החכימו ככל מיני הידיעות אשר
 זכרתי יותר ממה שהחכים בהם לאותם שלפניו
 ולאחריו וגם מכל הנביאים כמו שהעידו חכמים ז"ל עם
 היות מדרגת נבואתם כפי הדבקות גדולה ממדרגת
 נבואתו והדרך השלישי הו' שאף שנודה שהיתה החכמה
 בנביאים כפי מדרגתם בנבואה הנה אין ראוי שיובן זה
 על אותם הידיעות אשר נשתלם בהם שלמה ר"ל
 ידיעת הנהגת הכורת והמדינה שכל זה היה רהוק
 מעסק הנבואה הלה תראה שיתרו תפש את משה בענין
 הנהגת המשפט עד שלמדו מנהג מנוי השרים והנהגת העם
 וזהו

D

וזהו

והיה זה להיורש משה ושאר הנביאים בלתי מתעסקים
 ומטרידים את נפשם בדברים השפלים
 האלה ולא גם כן ביריעת הדברים ההווים ונפסדים
 והשגת צורותיהם ומהיותיהם כי זה אינו ממה
 שיצטרך אליו הנביא במה שהווי נביא ולא
 ביריעת טבעי הגלגלים והכוכבים ומספרם
 ותנועותיהם וכחותיהם בדברים השפלים ואיך
 יפעלו בהם ומעשה הטלסמאות אשר כל זה כללה
 חכמת שלמה לפי שאין הידיעה באלה הדברים
 מצרנית ומתיחסת לנבואה וגם לא ביריעת
 חכמת הנבדלים באותו תאופן שהשיגם שלמה לפי
 שהווי השיג מהם כמו שזכרתי התחלפות פעולתם
 ומנוויים על האמות ועל שאר הדברים ואופן
 הנהגת כל אחד ואחד מהם ואופן שרותו ועבודתו
 כדי להוריד שהפע ממנו על אומתו והדברים האלה
 כלם אינם ממה שתצטרך ידיעתם אל הנביא
 אשר לבר היתרה ידיעתו בדברים המיוחדים אליו
 ית' ואופן הנהגתו לברואיו וכפרט לאומה ישראלית
 ואופן הורדת השפע ממנו ית' על האומה באמצעות
 הספירות הקדושות והידיעה הנאותה אליהם
 בנבדלים היו מאותה הצד שהיו שלוחי
 ההגשחה ומיוחדים לענין האומה הישראלית
 ואמצעיים בנבואה ובגסים אשר בכל זה היתה
 חכמת

חכמת הנביאים כפי מדרגת נבואותיהם ועל זה
 נאמר באדננו משה בכל ביתי נאמן הוא ולכן כאשר
 שבחו חכמים זל' חכמת משה ולמדו ממנה בשאר
 הנביאים אמרו חמשים שיערו ביניהם נבראו בעולם
 וכלם נתנו למשה חוץ מאחד שנא' ותחסרהו מעש
 מאלקים וידוע שהחמשים שיערו ביניהם שזכרו הם
 מההשגות היותר עליונות שיש בחכמת הספירות
 כמו שזכרו חכמי הקבלה ועל החכמה הזאת המצרנית
 לנבואה אמר הנביא כי אם בזאת יתהלל
 המתהלל השכל וידוע אותי כי אני ה' וגו' כי על
 שאר החכמות והעושר והגבורה אמר אל
 יתהלל חכם וגו' לפי שאינם הכרחיות בנבואה
 ואמנם אמרו ונביא לבב חכמה מכואר מפשט הכתובים
 שלא ידבר מתארי הנביא כי אם מענין האדם בזה
 העולם שהיה המשורר מתפלל לשם למנות ימינו
 כן הודע ואז נביא לבב חכמה רל' נביא ונמשיך
 אל לבנו החכמה ויהיה עיבת נביא בזה המקום
 פעל לית שם התאר כמו שחשבו וכאשר נפרש
 על כל פנים נביא על נביא השם יהיה פי
 לבב חכמה שהוא פרי החכמה והלב שבה והיא
 הידיעה העליונה שזכרתי הנה אם כן בחכמת
 הדברים האלקיים ובחכמת התורה ראוי שנאמ'
 שגדלה מעלת הנביאי על מדרגת שלמה כפי
 מדרגותם

מדרגותם כנבואה על מדרגתו אמנם בשאר מיני
 החכמות והתבונות גדלה חכמת שלמה עליהם ואר
 אותם הידיעות כווננו חכמים זל באמרם בררש ויחכם
 מכל האדם מאדם הראשון מאברהם ממשה מיוסף
 מרור המדבר שהיו דור דעם לפי שערל הידיעות
 האלה נאמר אליו הנה נתתי לך לב חכם ונבון אשר
 כמוך לזה הורה לפניך ואחריך לזה יקום כמוך
 הדרך הרביעי הוזה שאמר ית אשר כמוך לא היה
 לפניך וגו' לא יכלול כי אם מעלת חכמתו על כל
 החכמים שהיו לפניו ולאחריו לפי שעליהם יצדק שם
 נבון וחכם כמו שנא' ביוסף אין נבון וחכם כמוך אבל
 הנביאים לא היו נקראים בשם חכם ונבון כי אם בשם
 נביא לפי שעם היותם חכמים לא הורה ראוי לכנותם
 בתאר החכמה כי אם בתאר הנבואה שהיא המעלה
 היותר עליונה וההכבד האחרון אשר בהם וכבר
 ידעת שהרבר יקנה השם מפאת הכדלו האחרון אשר לא
 ישתתף בו עם זולתו לזה מהענין הכלל המשותף
 כי אין ראוי שיקרא האדם חי כי אם מדבר כי בזה
 יבדל משאר מיני החיים והורה אם כן כח המאמר
 שנאמר לשלמה שתגדל חכמתו על כל אשר היו לפניו
 ולאחריו מהחכמים ומכונים בזה השם אבל לא מהנביאים
 שאינם נקראים בשם חכמים. Idem fere Arabes a
 suis Presbyteris, sacrorumque Antistitibus exigunt,
 quos, ut prolixius infra docebimus, Prophetis æqua-
 les

les faciunt. Sic enim *Doctor* PRESBYTER AL-
HHASAN MAWARDÆVS in MSCto, cui titulus est:

السلطانية الأحكام i. e. *judicia Impē-*
rialia, libro primo de firmatione muneris Antistitum, Cap.

III. dicit sequentem in modum: وأما أهل
الامامة * فالشروط السبعة فيهم

سبعة ❁
أحدها *

العدالة على شروطها الجامعة ❁
والثاني *

العلم الوصول الى الاجتهاد في الزواجر
والاحكام ❁

والثالث *

سلامة الأحوال من السمع والبصر
واللسان ليصح معها مباشرة ما
يذكر بها ❁

والرابع *

سلامة الاعضاء من تنصير يمنع من
استغناء الحركة وزرعة النهوض ❁

والأخماس *
 صفة الراي البغضي الي سياسة
 الرعية وتدير الصالح * ❁

والسادس *
 المشجاعة والنجدة السودينة الي
 حياية السفية وجهاد العدو * ❁

والسابع *
 النسب وهو أن يكون من قرين
 لورون النص فيه * ❁

Quæ sic vertimus: (Quod) quidem (attinet ad) Ah'li-
 Lemâmati, i. e. (ut nos in Germania vulgo dicimus,) *familiam* Superintendenturæ (seu, eorum, qui popu-
 lo sacros præeunt ritus; prout hanc vocem explicat
 GOLIVS in *Lexic. Arabico pag. m. 150. 152.*) Obser-
 vandæ de illis (presbyteris ac Summis Sacerdotibus)
 sunt septem conditiones, (seu leges:)

LEX PRIMA.

Recte, legitimeque sese habeant omnes conditiones
 ejus, (scilicet muneris presbyterii; i. e. omnia, quæ
 ad hoc munus requiruntur, sufficienter, ac rite obser-
 vet presbyter seu præpositus quisque.)

LEX (seu Conditio, que in presbytero requiritur,)

SECUNDA, est:

Scientia perducens ad allaborationem (seu studium)
 bene

bene concipiendi, ac perficiendi (munus suum) in adversis fortunæ casibus, ac (in) judiciis (seu Decretis decidendis, ferendisque.)

LEX TERTIA.

Integritas a vitiis (seu, incolumitas) sensuum, nempe auditus, & visus, & linguæ; ut rectificet (i. e. recte peragat) illis (sensibus) tractationem (omnis negotii) illius, quod adsequitur per illos (sensus.)

LEX QUARTA.

Incolumitas membrorum illorum, quæ adjuvant impedire ab illatione noxæ, per mutationem (s. reversionem) motus, (s. per motionem,) & per celeritatem sur-
rectionis, (ut celeriter possit surgere.)

LEX QUINTA.

Sanitas (s. Rectitudo) consilii aperiens directionem gregis, (seu, prodeuntis ad gubernationem subditorum) ac dispositionem negotiorum concinnandorum.

LEX SEXTA.

Strenuitas (s. Agilitas bellicosa) & fortitudo pol-
lens viribus (s. adjuvans, & promovens, beförderlich) ad fervidam defensionem contra injuriam, & (ad) certamen hostis, (s. dimicandum cum hoste, inprimis ad bellum gerendum contra infideles, ad pomœria religionis dilatanda.)

LEX SEPTIMA.

Ortus (seu stemma paternum;) scilicet, ut presbyter, ad nativitatem suam quod attinet, (natus) sit e
Koraischitarum tribu quoad ingressum (s. descensum)
ter-

termini (sc. genealogiæ suæ) in illam (Koraischitarum tribum.) Vide, si cupis, de *Koraischitarum* nomine, *Abu'l-fedam cap. 1. 27. Sectionis quintæ Historiæ suæ generalis.* add. *Celeb. HOTTINGER. in Historia Orientali* passim; & *IOH. GAGNIER in Notis ad Ismaëlis Abu'l-Fedæ Historiam Vitæ & rerum gestarum Mohammedis, Cap. I. p. 5. & 6. editionis Anglicanæ, quæ Oxoniæ prod. 1723. fol.* Vanam interea, & Atheismo proximam esse, jure meritoque statuimus eorum opinionem, qui, naturalem unicuique homini datam esse vaticinandi facultatem, adserunt. Eminent inter hos, ex Judæis, facile princeps, *R. MAIMONIDES מוֹרֵה נְבוֹכִידְנֶצַּר* *Part. II. capite imprimis XXIII. & XXXVII.* cujus libenter admodum verba huc apponeremus, nisi & jam supra ex parte, ex *Abarbanele* citata fuissent, & alium potius in locum, ubi specialius hac de re nobis dicendum erit, essent reservanda. Idem haud exiguo eruditionis apparatu probare conatus est *PETRVS PETTVS* de *SYBILLA Lib. I. c. IX;* adde *SPINOZAM in Discursu Historico-Politico, Cap. II. pag. 18. 19,* ubi non tantum, imaginatione duntaxat reliquis antecelluisse prophetas hominibus, dicit, pag. 15; sed etiam pro Temperamentorum diversitate prophetias variasse contendit. Sic autem scribit citato loco: Nempe, si propheta erat hilaris; ei revelabantur victoriæ, pax, & quæ porro homines ad lætitiâ movent; tales enim similia sæpius imaginari solent. Si contra tristis erat, bella, supplicia, & omnia mala ei revelabantur. Et sic, prout Propheta erat misericors, blandus, iracundus, severus, eatenus magis aptus erat ad has, quam ad illas revelationes. Primum constat ex illo casu

casu

§. III.

Curiosam, nec inelegantem, aſt nullo plane fundamento nixam, ex hac etymologia HERMANNVS WITSIVS *citato ſupra loco* elicit Prophetarum Denominationem: quod ſcilicet ob id fuerint **נְבִיאִים** dicti, quoniam intima,

caſu ELISÆ 2. Reg. III, 15. qui, ut Joramo propheta- ret, organum petiit, nec Dei mentem percipere po- tuit, niſi poſtquam Muſica organi delectatus fuit. Tum demum Joramo cum ſociis læta prædixit: quod antea contingere nequii, quia Regi iratus erat. Et qui in aliquem irati ſunt, apti quidem ſunt ad mala, non ve- ro bona de iisdem imaginandum. Profert ad hoc probandum peſſimus homo, exemplum Ezechielis, quem propter iram ſuam impatientem, miſeriam, con- tumaciamque prædixiſſe, ait, cum e contrario Jere- mias, ob triſte & melancholicum Temperamentum, calamitates, eladesque annunciaverit Judæis. Soli- diſſime tamen hæc refutata vide a Celeb. HERMAN- NO WITSIO *in Miscellaneis Sacris Lib. I. Cap. VIII. p. m. 54. ſqq.* & prolixiſſime *c. IX. toto*, ubi inprimis etiam agit adverſus PETITVM a §. IV. -- VIII. ſqq. adde D. HVETIVM *in Demonſtratione Evangelica, Axiom. IV. pag. m. 22. ſqq.* HEIDEGGERVM *in Exerc. Bibl. Tom. I. Diff. VII. §. 3. p. m. 164. ſqq.* nec non Summe Rev. & Magnif. D. BVDDEVVM, Theologum & Polyhiſto- rem Celeberrimum, *in Diſſertatione, Hale edita; an naturali homines polleant vaticinandi facultate?*

E

* Nolo

tima, frequentique admodum, gaudebant cum Deo familiaritate, atque amicitia. *

* Nolo in hac perquirenda, refutandaque opinione prolixus in præfenti esse, quia & levitatem ejus quilibet vel pufio (ut ita dicam) hebræus, me tacente, jam fatis, ut credo, animæ vertet, & nos ipsi etiam, si Deus vitam, viresque concefferit, fequentibus eam Dissertationibus, ampliore discutiemus commentatione. Quod si vero ex ברא derivari posse נביא FORSTERO, aliisque concederemus, haud tamen videmus, quæ sic verbi נבא indicari commode possit Conjugatio? Accedit, quod idem vocabulum, sæpe in Scriptura Sacra hominibus applicetur, quorum de familiaritate colloquioque cum Deo, nulla prorsus fit mentio. Quemadmodum sic e. gr. *Exod. VII, 3.* Aharon, (de quo perquam curiosa vide apud ABARBANELEM *Comment. in Exod. Parafch. שמות fol. m. ט. col. 3.*) appellatur Moſis Propheta, & *1. Chron. XV, 22.* univerſus canentium, laudantiumque psalmis Deum chorus, vocatur Prophetarum chorus. add. *1. Chron. XXV, 1-3.* ubi dicitur: *Distinxit quoque David, cum principibus militiæ, ad ministerium, in filios Assaphi, & Hemanis, & Feduthunis, eos, qui prophetabant citharis, & nabliis, & cymbalis, &c. ad manum Assaphi PROPHE TABAT ex præſcripto Regis, &c. PROPHE TABAT de celebrando & laudando Deo. Eadem vide 1. Sam. X, 5.* ubi Samuel in regem uncto Sauli dicebat: *fore ipsi, cum egressus fuerit, in occursum, TVRBAM PROPHE TARVM, cum nabliis, & cum tympano, & tibia, & cithara, ante se, & PROPHE TANTES, seu, ut Paraphraſtes Chaldæus habet, משבחי, laudantes.* Pertinet

huc

huc quoque locus *1. Cor. XI, 5.* quo Paulus de Viris
 Eceminisque in Ecclesia prophetantibus loquitur. vide
 omnino Celeberr. JOH. LIGHTFOOTVM in Ho-
 ris Hebraic. Talmudicis ad hunc locum, p. m. 211. sqq. & ad
 Cap. XIV. 2. p. 239. sqq. Nulli præterea negamus, fami-
 liaritatem cum Deo intimam jure meritoque inter pri-
 ma ac præcipua referri debere & posse, quibus alio-
 rum, Prophetæ hominum longissime transeunt condi-
 tionem. Illustre hujus amicitia ex Sacra Scriptura,
 præter Abrahamum, videre potes in Mose, cui tan-
 tum ob id Judæi adscribunt gradum prophetiæ, ut
 eum R. BECHAI Comment. in legem fol. 3. col. 1. ארון
 כל נביאים omnium Prophetarum Dominum vo-
 caverit. conf. ABARBANEL Commentario in Deute-
 ron. Parascha הברכה fol. m. שלח col. 3. ad locum
 his verbis, ubi
 הרמב"ן כתב שלא: curiosa insuper de Bileamo adfert:
 באה התורה בפסוק זה לספר מעלת נבואתו
 של משה על כל שאר הנביאים כי כבר הגיד
 זה בב"מ מקומות הא' בפסוק וארא אל אברהם
 וגומר והב' בפסוק אם יחירו נביאכם י"י אבל
 בא לבאר שהיה נבואת משה כמדבר עם חבירו פנים
 אל פנים שמבין דבריו וכונתו באמריו ונחכרת רצונו
 בפניו ולכן אמרו בבלעם בעת שהיה מנבא לכבוד
 ישראל היה בן שעמד על דברי השם ועל
 רצונו וחפצו בכל העתיד לבנה על ישראל
 וכאלו היה הוה מנבא פנים בסני כמשה
 ואף על פי כן וש הפרש בין נבואת משה
 לנבואת בלעם כמו שזכרו בספר וכו' וחלילה

חלילה שהיה רעת חזל לדרוש בישראל לא קם
 אבל באומות העולם קם ומנו בלעם על
 הפסוק סלו מו שהבינו הרב כפי פירושו
 כי אם על קצתו באמרו ולא קם נביא עוד שישראל
 כמשה כי עז כלבד דרשו אבל באומות העול' קם ולא על
 מהשאמר אשר ידעו יו' פנים אל פנים כי זה בשום צד
 ל' צדק על בלעם לפי שאף שידע סוכח יי' ל' ל'
 היה מנבא פני' אל פנים שהרצון בו מהסב'
 הראשונ' בלי עצמי ואף ביפרש הרב פנים אל פנים כרעת
 ארב המור' בחלק א' פרק ל' שהרצון בו מבלי משל וחירה
 והו' גכ דעת המדרש כמו שיתבאר הנר' עכז' לא
 הושנו כי משה ל' היה מנבא במשל ובלעם
 ממשל משלים הו' וזה כאמת תיובת' לרב
 גם כי מאמר התור' ול' קם נביא עוד בישראל
 ל' ב' כי אם לזכור מעלתו בנבוא' על כ'
 הבאים אחריו כי בפסוק ואר' אל אברהם אל
 יצחק ואל יעקב הבדילו מהנביאי' אשר קדמוהו בעבר
 ובפסוק אם יהיה נביאכם יי' הבדילו מהנביאי' אשר
 היה בזמנו ההו' ובפסוק ול' קם נביא עוד
 בישראל כמשה הבדילו מהנביאי' אשר יבאו אחריו
 Reliqua confer ipse. Eandem amicitiae
 familiaritatisque cum Deo praestantiam frequentiam-
 que hodierni etiam Arabes, Mohammedis addicti tra-
 ditionibus, non tantum in prophetis requirunt laudant-
 que, verum universis insuper suis Eruditis, Piis, Presby-
 teris, &c. quos omnes Prophetis aestimant aequales, splen-
 didoque admodum insigniunt titulo: **أوليا** Amici
 Dei. De quibus in *MScTo Arabico*, a Doctissimo DN.
 M. KEHRIO, Linguarum Oriental. P. hujus Acade-
 miae Lectore, Fautore & Amico nostro Honoratissimo,
 cu-

cujus in hac lingua & institutioni, & exemplo, mirum quantum debemus, nobis communicato; AVCTORIS

عفيف الدين عبد الله ابن اسعد

Afif-eddin Abdallah ibn As'ad AL-

JAFEI. Cujus libri hic est titulus sequens, aliquanto

obscurior, & more Orientali, metaphoricus:

كتاب روض الريحاحين الموروم

بنزهة العيون النواظر وتحفة

القلوب والنخواتر في حكايات

الصالحين الاولياء الاكابر

i. e. Liber, floriferorum hortorum, herbis suavissimi

modorem redolentibus confitorum, praeditus amce-

nis scaturiginibus, (aliisque) adspectu jucundis, ac (vt

barbaro liceat Medicorum uti termino) corda con-

fortantibus (rebus) animumque (legentis ac in ea-

rum contemplatione versantis) oblectantibus (de-

liciis, quae reperiuntur) in recensitionibus proborum,

الاولياء al-aulejai, i. e. Amicorum Dei Maximorum

(i. e. Praecipuorum;) Ubi habentur statim *ab initio Ca-*

pitis Primi, sequentia, quae huc quadrant, verba:

في شيء من فضائل الاولياء

والصالحين والفقراء والمساكين

ما جابه القرآن والاعراب والاثار

قال الله تعالى عند من قائل

فاولائك مع الدين انعم الله عليهم

من الذين يصدقون والشهداء
 Quod attinet ad rem (seu statum)
 de excellentiis الأولياء al-aulejai, i. e. Amicorum
 Dei, atque الصالحين as-falehhina (proborum)
 & pauperum, (qui alias *Derwischii* appellantur,) ac
 egenorum, secundum id, quod (de illis, loco decisionis)
 respondet Alcoranus, & recensiones (illæ, quæ cæte-
 roquin Apophthegmata, arabice احاديث ahhadith
 appellantur,) atque vestigia (reliqua, quæ de illis pro-
 stant,) dicit Deus Altissimus de illis, de quibus (ego) lo-
 quor, (sequentia:) Certe illi (sunt) cum his, (i. e. perti-
 nent ad hos,) quos Deus gratia sua afficit ex PROPHE-
 TIS, & veracibus (sincere semper cum Deo homini-
 busque agentibus,) & martyribus (illis, qui religionem
 morte sua obfirmarunt,) atque (reliquis) probis, (virtu-
 tes colentibus.) Clarius ea exponit, consortiumque
 hominum istorum cum Deo Immortali intimum esse,
 in præfatione, ubi aliquot tantum genera, apud Scripto-
 res Moslemanorum Arabicos, Persicos, Turcicosque
 usitata recensuit, sequentem in modum innuit:

(أحمد لله) الذي أدان حلاله
 طاعته و لذات مناجاته من شغله
 به من الزهاد والعباد و حض بفضله
 العظيم من أصطفاه للحضرة القدسية
 وصفاه من كدورات الصفات النفسانية
 فابعد عنه ألهجرة والأبعبان

و نور قلوب أوليائه بنور معرفته *
 و سقاهم بكاس محبته شراب
 ألودان * فسكروا من راح الهوى *
 ولم يسقوا مداها * كما قلت
 في الانشاد * وفي المعنى ❖
 سكاريا ولم يسقوا مداها * وانما
 سقوا حب حن جل عن وصف واصف *
 سقاهم من الراح التي لم يشبهها *
 يميل قبل ارتشاف المعارف ❖
 تجلّي لهم فشاهد واجمال المحبوب
 وعجائب الملكوت والغيوب * وتنهت
 بالشاهدة غير الفوان * وأجلهم
 على بساط الانس مغربين في حضرة
 القدس * وصورهم في ملكه *
 فهم أبلوك في الحقيقة في جمع
 ❖ *(Laus fit Deo) qui gustandam præ-*
bet dulcedinem obedientiæ sibi exhibitæ & voluptates
(seu delectationes) areanorum colloquiorum suorum
(omni) illi, qui (in considerando laudandoque) ipso (Deo)
occupatur ex religiosis & devotis; & qui instigat ma-
gna beneficentia sua eum, quem elegit ad præsentiam
suam sanctissimam, & mundat ab impuritatibus qualita-
tum spiritualium, & a quo remoyet (omnem) fugam &
 remo-

§. IV.

Propius omnino ad Scopum accessisse nobis illi videntur, qui ultimam lireram \aleph pro radicali agnoscentes, (*) radicem ejus constituunt \aleph , ver-

remotionem (a se, i. e. quos nunquam rejicit;) Et (Laus sit Deo,) qui illuminat corda amicorum suorum lumine notitiæ suæ, & rigat illos poculo amoris sui, ipsis propinando amicitiam suam, ita ut inebrientur a vino (spirituali;) quemadmodum exposui in sequente carmine, quod sic habet:

Ebrii (quidem sunt amici Dei.) sed non irrigantur Vino (naturali); irrigantur enim tantum amore pulchritudinis (Divine sc amici sui, Dei,) qui magnus, illustris, eminens, & majestate pollens est, juxta descriptionem laudantis (ipsum); (ideo) quod, illis propinat de Vino illo, quod non corruptum odorifero aliquo (more Orientalium) est, & quod inclinat (i. e. ebrios facit) ante bibitionem sorbitionis cervices eorum.

Revelatur autem illis (Deus, eorum amicus,) & coram spectatur (s. præsens adest) & beneficentia dilecti (Dei) & (revelantur ipsis) res admirandæ regni & mysteria (rerum spiritualium & futurarum); item bonæ (ipsis) sunt per illam (Dei) præsentiam Variationes (s. mutationes) animi. Præterea illos sedere finit, super amplo (s. expanso) strato intimæ amicitiae (s. familiaritatis) admissos ad Majestatem (suam) sanctissimam. (Hinc) Ministerium (s. Famulatio) eorum, (est) in regno ipsius (Dei,) & ipsi sunt reges veri, in universis regionibus.

Utrum vero hi, juxta eundem JAFEI *cit. loc. in præf. eodem* quo prophetæ solent, modo possint miracula patrare, nolumus in præsentem inquirere.

(*) Huius inter Judæos fuit præter alios R. ABENESRA

Com

tuntque prophetavit, prædicavit, annuntiavit, concionatus est. At vero cui eam adscribant radicum cognationi, quemque ejus in primis constituent significatum, quod mireris, ad unum retinent omnes. (**)

§. V.

Comment. in Exod. Cap. VII. Ubi hæc habet: האומרים כי נביא מגזרת ניב שבתים איננו כי שורש ניב משנים לפי דעת חכמי צרפת ומעלומי העין לפי דעת חכמי ספרד ושרש נביא שלש אותיות והעד נביאים ויתנבאו כי אלה שורש ועוד כי ניב שפתים כמו פרי כי הוא מגזרת תניב' עוד ינוכו בישיבה והעד נאמן וניכו נבזה אוכלו ועוד מרה טעם השב אשת האיש כי נביא הוא אם פירושו דברן הוא רק פירושו הוא נביא שאגלה לו סודי כדרך כי אם גלה סודו על עבריו הנביאי' והוא מתענג עלי ועל כן יתפלל Cui ex Christianis etymologiæ subscribunt: SCHINDLERVS in *Lexico Pentaglotto* p. 1056. Anonymus A. M. J. F. in *Lexico Hebraico, Chaldaico-Syriaco, Arabico*, p. m. 438. sq. BVXTORFFIVS in *Lexico Biblico*, & in *Lexico Talmudico* p. m. 1286. LEIGHIVS in *Critica Sacra* p. m. 234. sq. & IOH. LEVSDENIVS in *Philologo Ebræo, Dissert. VI. Sect. I. §. II. p. m. 56.*

(**) Communis hic, maximeque dolendus lexicographorum, Interpretumque fuit hætenus error, quo nullam prorsus vel exiguam certe radicum cognatarum habentes rationem, unicuique voci, vel pro lubitu radicem affixerunt, vel eam temere admodum, et contra omnem linguæ hebraicæ naturam, consuetudinemque, nunc literas excludendo, nunc inmutando, nunc denique alias addendo, composuerunt. Ex quo quidem ante omnia factum est, vt non tantum plurimos, eosque diuersos plane una vox nacta fuerit significatus, verum insuper etiam ipsa

F

scriptu-

Scripturarum Sacrarum puritas, tot explicationes acceperit, quot fere hominum ingenia fuerunt. Exempla totis videre agminibus, in Commentariis fere omnibus copiose potes. Unum tantum nos brevitatis causa adiicimus exempli loco, vocabulum **פֶּרַי** quod *Genes. XVI, 12. Jobi. 15. & Jobi XI, 12.* occurrens, vulgo vertitur *Onager, ein wilder Esel.* vid. *BVXTORFFIVM in Lexico Biblico; EDVARD. LEIGHIVM in Critica Sacra, p. m. 329. BOCHAR'TVM in Hierozoico, Part. I. Lib. I. Cap. IX. p. m. 63. item Lib. III. Cap. XVI. toto; add. Job. Clericum in Comment. ad Genes. Cap. XVI. 12.* Radix ipsa nemini quod sciam haecenus cognita, & apud Arabes temere admodum quaesita, nobis tamen obvenit *Hoseæ XIII. 15.* ubi haec extant **וַיִּפְרֵי בֵּין אַחֵי** quod vulgo ab Interpretibus, (ni fallor) omnibus, explicatur: *Et fructificabit inter fratres.* Eodem modo Lutherus: *Er wird Frucht bringen unter den Brüdern.* *GROTIVS* vero: *multiplicabit pro Fratribus* (nempe peccata): Communis enim haecenus, & pervulgaris hic error obtinuit, literam **פ** hoc loco usurpari pro **ה** verbi **פֶּרַי**; quod alias quidem saepissime fieri apud Hebraeos, neutiquam inficias imus, ast utrum quoque huc debeat applicari, vix nobis persuadere possumus. Licet enim decies, centiesque caput hoc perlegas, nunquam tamen invenies, quo te veritas, hac versione adhibita. Post multas itaque disquisitiones meditationesque, tandem sponte via se nobis obtulit, cui cum insisteremus, & omnis illico removebatur difficultas, dubitatioque, & nescio, quæ medias inter tenebras, animo lux affulgebat, amœna prorsus, miroque splendore coruscans. Vidimus enim verbum **וַיִּפְרֵי** hoc loco esse ipsum **פֶּרַי**, cujus radix est: **פֶּרַי** vel **פֶּרַי**, *disrupit, in duas abire partes fecit,* cognata vero: **פֶּרַי פֶּרַי**

פֶּרַי

§. V.

Noftram itaque quod attinet in derivanda hac voce ſententiam, Celeberrimi Neumanni ſubſcribimus opinioni, qua eam optime omnium
a ver-

פרר. פרה. פרס פרח פרה. פרץ. פרש &c. omnemque ſermonem inſtitui de feliciffimo, pacatiſſimoque, ſub Meſſia, (qui loquens hic introducit) eccleſiæ ſtatu, ubi omnis debeat ceſſare belli hoſtiumque furor, & inprimis idololatriæ, vaniſſimus cultus, qua Deo hæcenus graves fuere, & cujus præcipuus omnino præſentis Orationis ſcopus eſt; Sicque univerſum dictum percommode & eleganter ſequentem in modum verti poſſe: Nam hic ipſe (Ephraim cognita veritate divina, ac vera ſinceraque fide, apprehenſo evangelio) diſcrimen fratrum, (quod ab obitu inde Salomonis fuerat inter ipſum & tribum Judæ *1. Reg. Cap. XII, 19.*) removebit (ſic enim videtur nobis optime verti poſſe Verbum hoc, in Conjugatione Hiphil, non minus ac *הבין* *abduxit* interpretibus ſignificat, vel) auferet, (rumpi faciet & priſtinam Sacrorum communionem reſtituet.) Interim tamen veniet (propter nimiam peccatorum magnitudinem, copiamque, ſeverus, atroxque iudex) *Eurus* (rex Aſſyriæ) ventus Jehovæ, (ſcilicet non proprio inſtinctu impetum facturus, ſed ab ipſo Deo vocandus, *Eſ. VII, 18.*) e deſerto aſcendens, (tunc propter hominum tot advenientium copiam exareſcet ſcaturigo, (victus alimentorumque apparatus rareſcet) & exſiccabitur fons ejus (opes divitiæque, ex quibus tanquam ex fonte alioquin rei publicæ ſalus promanare ſolet, diripientur) Idem (enim) hic rapiet (ſecum abducat) omnia vaſa deſiderabilia (pretioſa.)

a verbo נב vel נב, adiecta in fine litera נ
Heemantica, deducit (*) atque idem significare
ait, ac *propagare aliquid ad alium*, german. *Et-
was weiter fortbringen, sagen*: &c. sicque in ge-
nere iis applicare posse, qui perceptum ab alio ali-
quid annunciant.

§. VI.

Quam vero hæc concinna sit etymologia,
quamque conveniat ipsi in Scriptura Sacra usui,
cum ob temporis angustiam, ac, ne forte nimiam
in magnitudinem hæc nostra crescat Dissertatio,
in præsentia haud potuimus, sequentibus demon-
strabimus Dissertationibus, quibus singula juxta
ordinem loca, vbi tantum aliqua vocis נביא
mentio injicitur, examinaturi sumus.

(*) In *Genesi Linguae Sanctæ* p. 57. - 59. a qua tamen etymologia re-
cessisse videtur in *Clavi Domus Heber*, Cap. VIII. p. 174. Idem fe-
re apud ABARBANELEM, sæpius laudato Commentario in Danie-
lem תמר מעיין ג' תמר א' fol. m. ז' ed. 4. vide, hoc tamen discrimine, ut non
tam ipsum verbum נב quam potius derivatum ejus nomen pro primi-
tivo vocis נביא habendum esse dixerit. Sic vero cit. loc. inter alia plu-
rima, quæ omnino huic possint apponi, dicit: לכן נקרא נבי' מלשון
שבתים נבי שבתים Eadem repetit in *Comment. ad 1. Sam. Cap. IX.*
fol. m, צו col. 1. his verbis: ושם נביא נאמר על ספרו הענינים
שהשיג לבני אדם שהוא נגזר מלשון נב שבתים

F I N I S.

COROLLARIA.

1. *Vaticinandi facultas non est naturalis.*
2. *Vana est Judæorum in נביאה & רוח הקודש distinctio.*
3. *Idem vehementer errant, quod prophetarum numero Danielem excludant.*
4. *Præstat Studium Linguarum Orientalium, plerisque linguis Europæis.*

Coll. diss. A. M, mixt. 43